

اهداف راهبردی روسیه در تجارت گاز

تیر خلاص

کشورهای منطقه تلاش دارد این انحصار را تشدید کند و ضمن کنترل تحرکات الجزایر در بازار گاز اروپا و تلاش برای تأثیرگذاری بر سیاست‌های این کشور در بخش گاز، دسترسی سایر کشورهای بزرگ تولیدکننده گاز منطقه را به بازار گاز اروپا تا حد ممکن محدود سازد.

سیاست‌های روسیه

تلاش برای تقسیم‌بندی بازارهای مصرف‌کننده عمده گاز دنیا، دریافت اطلاعات و تعدیل حجم گاز صادراتی کشورهای عضو مجمع، تنظیم زمان‌بندی طرح‌های صادراتی و هماهنگ‌سازی برنامه‌های سرمایه‌گذاری در میدان جدید و بهره‌برداری از میدان گازی و شبکه خطوط انتقال از جمله مهمترین راهبردهایی است که روسیه از طریق مجمع کشورهای صادرکننده گاز دنبال خواهد کرد.

بر این اساس، اولویت‌های روسیه در مجمع کشورهای صادرکننده گاز در دو محور کلی سیاست‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت قابل بررسی است.

در بخش سیاست‌های کوتاه‌مدت، روسیه تلاش خواهد کرد از طریق دبیرخانه مجمع کشورهای صادرکننده گاز به اطلاعات و برنامه‌های کشورهای عضو در بخش تولید، شرایط مخازن و منابع گازی، ظرفیت‌های تولیدی و طرح‌های آتی صادرات گاز آنها دسترسی یابد. این اطلاعات همچنین می‌تواند شامل مشخصات و شرایط فعلی شبکه‌های انتقال گاز این کشورها و طرح‌های آتی سرمایه‌گذاری در بخش انتقال باشد. دسترسی به اطلاعات مزبور می‌تواند به تثبیت و حفظ شرایط انحصاری روسیه و کنترل الجزایر و سایر بازیگران بالقوه در بازار اروپا کمک شایانی کند.

در میان‌مدت و بلندمدت روسیه تلاش خواهد کرد با تأثیرگذاری بر برنامه‌های تولید گاز در سایر کشورها از طریق مکانیزم سهمیه‌بندی تولید یا تنظیم ترتیبات صادراتی، جایگاه خود را در بازار جهانی گاز حفظ کند. این کشور همچنین از طریق حمایت از سرمایه‌گذاری در طرح‌های انتقال گاز سایر کشورها به بازارهای مشخص یا وضع مقرراتی برای اعضای مجمع در خصوص تنظیم حجم گاز در دسترس برای صادرات، در جهت حفظ بازارهای سنتی خود و مصونیت از رقابت در این بازارها با بازیگران جدید اقدام خواهد کرد. این امر به خصوص در مورد اعضای که به صورت بالقوه امکان و توان رقابت با روسیه در بازارهای جهانی گاز را دارند از شدت بیشتری برخوردار خواهد بود. ■

گاز برای روسیه در حکم تیر خلاص سیاست در منطقه و اروپا است.

است. احداث خط لوله از بستر دریای بالتیک برای انتقال مستقیم گاز به اروپا از مهمترین این طرح‌ها است. با اجرای طرح خط لوله گاز شمال اروپا که از بستر دریای بالتیک عبور خواهد کرد، عملاً اوکراین و سایر کشورهای واقع در منطقه بالتیک، اهمیت فعلی خود را در ترانزیت گاز روسیه به اروپا از دست خواهند داد. در واقع کشورهای عمده تولیدکننده گاز منطقه مانند ترکمنستان، ازبکستان، قزاقستان و آذربایجان با در نظر گرفتن ملاحظات مزبور و آگاهی از راهبرد

روسیه طی سال‌های اخیر تلاش‌های زیادی را برای حفظ جایگاه برتر خود در بازارهای گاز طبیعی، به خصوص بازار گاز اروپا کرده است. بازار گاز اروپا به دلیل قدرت پرداخت نقد، قیمت‌های جذاب و سودآور گاز طبیعی و نیز وابستگی‌های ناشی از محدودیت دسترسی اروپا به سایر منابع گازی (مانند ایران و ترکمنستان) از جذاب‌ترین بازارهای گاز دنیا برای روس‌ها و سایر صادرکنندگان گاز محسوب می‌شود. روسیه همچنین در مواقع لازم، علاقمندی خود را به استفاده از ابزار گاز طبیعی برای پیشبرد اهداف و خواسته‌های سیاسی خود در جامعه اروپا نشان داده است.

مدیریت منابع گسترده گاز روسیه از طریق شرکت دولتی گازپروم صورت می‌گیرد. این شرکت کنترل تولید، پالایش و انتقال ۸۵ درصد از مجموع گاز تولیدی روسیه را در اختیار دارد. این شرکت با خرید سهام "سیب‌نفت"، شرکت نفت

دولتی روسیه، با در اختیار گرفتن ۱۱۹ میلیارد بشکه ذخایر نفت و گاز، عنوان سومین دارنده ذخایر هیدروکربوری دنیا (نفت و گاز) را پس از عربستان سعودی و ایران (به ترتیب با ۲۶۳ و ۱۳۳ میلیارد بشکه) به خود اختصاص داده است. گازپروم همچنین با در اختیار داشتن ۱۵۰ هزار کیلومتر شبکه انتقال، گسترده‌ترین شبکه انتقال گاز را در دنیا دارا است. گازپروم از طریق خرید بخش عمده سهام خطوط لوله گاز کشورهای عضو و غیرعضو جامعه مستقل مشترک‌المنافع (اوکراین، ارمنستان، گرجستان، مجارستان، لهستان، بلاروس و سایر کشورهایی که به صورت بالقوه امکان دسترسی را به شبکه گاز اروپا دارند)، تلاش کرده موقعیت انحصاری خود را در بازار گاز اروپا حفظ کند. این شرکت با حمایت دولت روسیه همچنین سرمایه‌گذاری‌های گسترده‌ای را در زمینه توسعه خطوط انتقال جایگزین برای حذف کشورهای واقع در مسیر اروپا آغاز کرده

روسیه برای ممانعت از دسترسی سایرین به بازار گاز اروپا از عضویت در مجمع کشورهای صادرکننده گاز اجتناب کرده‌اند. روسیه، بزرگترین صادرکننده گاز طبیعی به اروپا در خارج از این منطقه است. در سال ۲۰۰۷ مجموع تجارت جهانی گاز، رقمی در حدود ۵۵۰ میلیارد متر مکعب بود که از این میزان، حدود ۶۸ درصد آن مربوط به واردات کشورهای اروپایی بوده است. در این میان روسیه سهمی معادل ۳۹ درصد از مجموع نیازهای این کشورها را به گاز وارداتی تأمین کرده است. الجزایر دیگر صادرکننده بزرگ گاز به اروپا است که در سال ۲۰۰۷ میلادی، ۳۳ میلیارد متر مکعب از گاز وارداتی را به اروپا از خارج از این منطقه تأمین کرده است. این رقم ۱۰ درصد از مجموع گاز وارداتی اروپا است. از سوی دیگر موقعیت جغرافیایی روسیه، شرایط شبه‌انحصاری را برای این کشور در بازار گاز اروپا ایجاد کرده و با تملک شبکه خطوط لوله سایر